

Historisk metode & kildekritik

Om at læse historie

Taksonomiske niveauer: De taksonomiske niveauer - betegner forskellige niveauer som en tekst / et emne kan behandles på. Vi skelner mellem:

1. **Beskrivelse / redegørelse:**

Den historiske beskrivelse handler om : I kronologisk orden at beskrive hvad sker der - hvilke begivenheder, fænomener og personer som optræder i det historiske forløb.

2. **Analysen:**

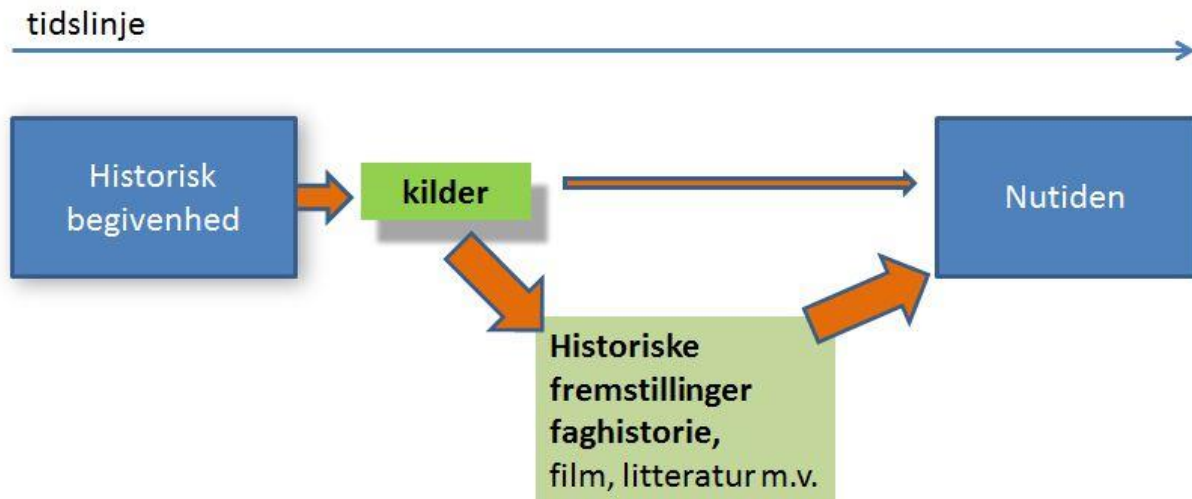
Hvorfor finder begivenhederne sted - hvilke forklaringer gives der på de historiske begivenheder / fænomener. Hvilke forhold: økonomisk , politisk eller ideologiske anvendes som forklarings model. (vedr. historiesynet / politisk holdninger mv)

3. **Vurdering:**

Vurderingen handler om hvilke konsekvenser / følger som de historiske begivenheder tillægges.

Historie - adskillelse i tid og rum!

Historiefagets store udfordring er, at de fortidige historiske begivenheder vi beskæftiger os med, er adskilt fra vores egen tid og ofte også adskilt i rum, dvs. at begivenheden har fundet sted i andre lande, kulturer etc. Det eneste der forbinder os til den historiske begivenhed , er de historiske kilder, eller andres tolkning og anvendelse af de historiske kilder. Dette kan illustreres i nedenstående figur.

Det følger heraf at vores forståelse af fortiden vil afspejle hvilke kilder vi har til rådighed, og hvordan disse kilder tolkes og anvendes. Ofte vil vi ikke have direkte adgang til kilderne, men alene basere vores historiske viden på andres anvendelse og tolkning af kilderne. Det er klart at kildekritikken her bliver et centralt værktøj i arbejdet med fortidens begivenheder - historien.

Kildekritikken handler først og fremmest om at kunne vurdere troværdighed og tendenser i de kilder vi anvender. Det gælder hvad enten vi arbejder direkte med de historiske kilde eller med andres bearbejdelse heraf (f.eks. historiebogen, nyhedsmedier, internetsider etc)

Historisk kildekritik

Følgende spørgsmål kan stilles til de skriftlige kilder vi arbejder med:

1) Hvad er det for en kildetype?

For de skriftlige kilder kan der skelnes mellem: lovtekster, rets dokumenter, breve, dagbøger, offentlige taler, avisartikler, historiebøger etc. Men historiske kilder kan også være ikke-skriftlige : f.eks. arkæologiske fund, bygninger, redskaber, malerier, film, kulturgenstande etc.

2) Hvornår er kilden nedskrevet? Dette handler om kildens tilblivelses- eller ophavssituation!

Er kilden f.eks. nedskrevet samtidigt med de begivenheder som skildres, eller er den fremstillet på et senere tidspunkt? Er kilden evt. præget af holdninger og synspunkter som var typiske for tiden eller den herskende kultur på tilblivelsestidspunktet / - stedet?

3) Hvad står der i kilden?

Hvad er emnet for kilden ? Hvilke sagsforhold eller begivenheder berettes der om i kilden?

Hvilke synspunkter og argumenter fremsættes i kilden?

4) Kildens afsender. ("Alt afhænger af øjnene der ser", "Man hører det man gerne vil høre")

Hvordan er forfatterens placering i forhold til det der berettes? Er han/hun en part af historien?

Har forfatteren personlige interesser i at fremstille begivenhederne i et særligt lys?

Hvad er forfatterens forudsætninger for at berette om historien?

Det handler altså om at vurdere om forfatteren har både vilje og mulighed for at give en troværdig fremstilling af det historiske emne.

5) Første- eller andenhandsvidne?

En førstehandsvidne; har kildens forfatter selv oplevet det som skildres i kilden? Man siger at forfatteren er øjenvidne eller førstehandsvidne til den begivenhed der omtales. En sådan kilde må altid formodes at være mere troværdig end et andenhandsvidne. (jvf. H.C. Andersen 'om den lille fjer der blev til fem høns')

En andenhandsvidne, her har forfatteren ikke selv overværet de begivenheder der skildres, men baserer sin beskrivelse på andre kilder. Spørgsmålet er så: kender vi disse kilder og kan vi vurdere deres troværdighed?

6) Hvad er formålet med kilden?

Kan forfatteren have særlige interesser eller synspunkter som han ønsker at fremme med teksten?

7) Er kilden objektiv eller har den en tendens? Ser forfatteren den omtalte begivenhed fra en bestemt synsvinkel? Udtrykker forfatteren en subjektiv holdning eller alene én parts holdninger / oplevelser / forståelse af den historiske begivenhed? (se pkt 4)

8) Hvordan bruger vi kilden – som levn eller beretning?

Alle samtidige kilder er 'levn' – dvs. efterladenskaber fra den historiske virkelighed og kan derfor fortælle os noget om tiden selv. Altså: *dette blev sagt, skrevet og tænkt på det givne tidspunkt.*

Hvad var så formålet hermed? Hvilke interesser havde forfatteren i sagens fremstilling (jvf. 4 og 6)

Anvendes en kilde som en 'beretning' lader vi forfatteren fortælle os hvad der skete, hvorfor og hvordan. Alle historiske fremstillinger – altså historiebøger, spillefilm m.v. er beretninger (ikke en del af historien selv) . Her er vi nød til at bruge kildekritikken (jvf. 4, 5, 7) til at vurdere hvorvidt kildens fremstilling er troværdig?

Eksempler:

- Hvad er forskellen på at anvende Hitlers 'Mein Kampf' som levn eller beretning?
- Hvad er forskellen på at anvende talen af Pia Kjærsgaard (Hvad gjorde du da Danmark blev ødelagt?) som levn eller beretning?
- Hvad er forskellen på at anvende teksterne af Fukuyama og Huntington som levn eller beretning?
- ....

Sammenfatning:

- Ophavssituationen:
er kilden samtidig, eller skrevet senere end den historiske situation som beskrives?
- Hvad er forfatterens forudsætninger for at beskrive det han gør?
- Hvilke sympatier / antipatier, eller personlige interesser, har forfatteren i f.h.t. emnet, som kan have påvirket hans fremstilling?
- Hvilken hensigt / formål har kilden?

Links:

Den meget korte - og overfladiske forklaring på kildekritikken hos www.skrivopgave.dk/kildekritik

Noget bedre er det at læse denne fremstilling af den historiske kildekritik:

<http://historiebutik.saxo.ku.dk/kildekritik/>

Eller <http://www.his2rie.dk/index.php?id=3145>

Om kritisk brug af Internettet - se www.emu.dk/gym/elever/opgaver/kildekritik.html